

Forfatter: Heiberg, Johan Ludvig

Titel: Udrag fra Dramatik i udvalg

Citation: Heiberg, Johan Ludvig: "Dramatik i udvalg", i Heiberg, Johan Ludvig: *Dramatik i udvalg*, udg. af Jens Kr. Andersen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2000, s. 624. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergjl04val-shoot-idm140721241147360/facsimile.pdf> (tilgået 03. maj 2024)

Anvendt udgave: Dramatik i udvalg

skrevet til en vise af E. Debeaux til melodramaet «Les deux Edmonds» (fr.: De to Edmund'er), der omhandler den polske frihedskamp (mod Rusland), som i samtiden omfattedes med alm. sympati, hvorfor Heibergs benyttelse af den i denne sammenhæng vakte uvilje hos nogle; Dochtes/Rungs i vaudevillen benyttede melodi findes i Erik Bøgh (red.), *Den danske Vaudeville* I, 1919, s. 2f.; også den af Heiberg højt skattede franske visedigter P.-J. de Béranger (1780-1857) har skrevet en række digte til denne melodi. – *Kongens Have*: anlægget omkring Rosenborg Slot i Kbh. – *store Kirkestræde*: gade ved Skt. Nikolaj Plads i det centrale Kbh.

- 381** *Accorden*: aftalen, overenskomsten. – *den blinde Gud(s)*: kærlighedens gud i antik mytologi (i gr. mytologi: Eros, i rom. mytologi: Amor el. Cupido). – *Victoria*: (lat.) sejr.
- 382** *Mesalliance*: ægteskabsindgåelse ml. socialt ulige parter.
- 386** *Veiviseren*: se n.t.s. 375.
- 388** *smedder (...)* *Jernet er varmt*: talemåde af gl. da. ordsprog (Mau 9181).
- 393** *En Klokker (...)* *Klokken ti*: citat fra Holbergs parodiske heltedigt *Peder Paars* (1719-20), III, 3 (Holberg, *Samlede Skrifter* II, udg. af Carl S. Petersen, 1914, s. 359, l. 1). – *Peder Paars*: se foreg. n.
- 394** *Mel. Fra (...)* *leva sù* (*Canon*): den ital. titel betyder: Broder Martin, stå op; denne kanon (hvor de forskellige stemmer sætter ind på hver sit tidspunkt og derpå synger flerstemmigt) er på da. kendt som «Mester Jacob»; melodien, ligeledes af ital. oprindelse, findes i: Erik Bøgh (red.), *Den danske Vaudeville* I, 1919, s. 4.
- 397** *skudt i*: «varm på».
- 398** *Halhuk*: skurk, kæltring.
- 399** *Mel. Son inamorato*: den ital. titel betyder: Jeg er forelsket; melodien, ligeledes af ital. oprindelse, findes i: Erik Bøgh (red.), *Den danske Vaudeville* I, 1919, s. 5.
- 400** *Strid om l'et*: sprogforskeren R. Rask udgav 1826 sit stærkt omdiskuterede værk *Forsøg til en videnskabelig dansk Retskrivningslære*, blandt hvis reformforslag det var at erstatte i med j, hvor i ikke udgør en selvstændig stavelse; i 1836, året før vaudevillens fremkomst, organiserede tilhængerne af den Rask'ske retskrivning sig i et selskab og påbegyndte udgivelsen af et tidsskrift.
- 402** *Mel. af Lulu (...)* *styrte sammen*: Kuhlaus opera *Lulu*, der havde premiere på Det Kgl. Teater okt. 1824, og hvis tekst er forfattet af C. F. Güntelberg (1791-1842) på grundlag af en fortælling i C. M. Wielands eventyrsamling *Dschinnistan* (1786); den her benyttede melodi ledsager i operaen en drikkevis, sunget af den modbydelige dværg

Barca ved brylluppet mellem prinsesse Sidi og den djævelske troldmand Dillfeng (af hvis vold Sidi sluttelig udfries af den ædle prins Lulu); første strofe i Güntelbergs tekst er i vaudevillens sammenhæng bemærkelsesværdig ved at indeholde et tredobbelt »nejo; melodien, der er den samme som til frk. Trumfmeiers vise i sc. 9 af *Aprilsnarrene* (her s. 179f.), findes – med tempobetegnelsen *molto vivace* (ital.: meget livligt) – i Erik Bøgh (red.), *Den danske Vaudeville I*, 1919, s. 6f.

- 404 *Kurv*: afslag på frieri.
- 405 *Staabi*: ledsager og hjælper.
- 406 *Kanonere(e)*: person, der affyrer en kanon.
- 407 *Fanden skønbarlig*: F. selv.
- 408 *Vi Sømand gjør ei mange Ord*: citat af slutningsangen i J. C. Todes skuespil *Søofficererne* (1782); sangen, der var yndet som selskabssang og klubvise helt op i 1830'erne, har melodi af den franske komponist A. E. M. Grétry (1741-1813).
- 411 *Spidslærke*: nedsettende betegnelse for (især knibsk, snerpet el. næsvis) kvinde. – *Ophævelse*: postyr, anstalter. – *begivet*: opgivet. – *gjøre (...)* *Afbigt*: bede om forladelse. – *Springfyv*: flygtig ung person, laps, skørtejæger. – *sidder i Baghaanden*: medvirker fra en skjult (vente-)position. – *Raison*: fornuft. – *forbløffe*: forskrække.
- 412 (*Fruentimmer*-) *Klokke*: ordspil, idet klokke også kan betyde: skørt. – *Klokkefaar*: egl. får, der har en lille klokke el. bjælde om halsen og leder flokken, overført om en enfoldig el. forsagt person, et »ærkefår«. – *beegne(t)*: (møde og) behandle.
- 413 *lyve (...)* *prettet*: lyve flydende, som om man læser en trykt (prettet) tekst op, dvs. groft og »uden at blinke«; *prettet*: trykt. – *dreie (...)* *den Knap*: narre (mig på det punkt).
- 414 *sætter dig Fluier i Hovedet*: giver dig griller el. tossede ideer. – *stikker*: står.
- 415 *Funtus!*: (spøgefuldt »latin«) fundet!, »nu har jeg det!».
- 417 *Mel. af Apothekeren (...)* *Piger lykkes*: D. v. Dittersdorffs komiske opera *Doctor und Apotheker* (1786) havde premiere på Det Kgl. Teater 1789 og havde ved vaudevillens fremkomst været opført 75 gange; den her benyttede, udprægede wienermelodi findes i: Erik Bøgh (red.), *Den danske Vaudeville I*, 1919, s. 7. – *Victoria*: (lat.) sejr.
- 418 *mine Fem*: sanser, »forstanden».
- 425 *Slutnings-Sang*: se n.t.s. 259. – *Mel. Seit (...)* *Becher goss*: Jens Baggesens djærve drikkevise »Seit Vater Noach in Becher goss der Traube trinkbares Blut« (1797, ty.: Siden Fader Noa skænkede druens drik-